

2. Загнітко А.П. Основи українського теоретичного синтаксису. – Горлівка: ГДПІМ, 2004. – Ч.2. – 254с.
3. Изаренков Д.И. Бессоюзные сложные предложения: система языка и обучение иностранцев русской речи. – М.: «Русский язык». – 1990. – 164 с.
4. Кубик М. Условные конструкции и система сложного предложения. – Прага, 1967. – 229с.
5. Курс сучасної української літературної мови: Синтаксис / За ред. Л.А.Булаховського: В 2 т. – К.: Рад. школа, 1951. – Т.2. – 407 с.
6. Русская грамматика / Под ред. Н.Ю. Шведовой. – Т.2. – М.: Наука, 1980.
7. Слинько І.І., Гуйванок Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. – К.: Вища школа, 1994. – 670 с.
8. Словник української мови: В 11 т. – Т.1. – К.: Наукова думка, 1970. – 800 с.
9. Ширяев Е.Н. Бессоюзные сложные предложения в современном русском языке. – М.: Наука, 1986. – 223 с.

This article is devoted to elucidate peculiarities of the formal and semantic structure of the complex nonconjunction constructions of concessive and adversative relations, to research the semantic varieties of this sentences and grammatical means of design these concessive and adversative relations.

Key words: complex nonconjunction sentences, concessive and adversative relations, semantic and syntactical structure, intensification.

О. В. Годз

ЗНАЧЕННЄВІ РІЗНОВИДИ ОДНОСКЛАДНИХ ПРИСЛІВНИКОВИХ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті схарактеризовано односкладні прислівникові речення як окремий тип речень за морфологічним вираженням його головного члена, виокремлено основні значеннєві різновиди прислівникових речень із семантикою зовнішнього стану в українській мові, з'ясовано семантичне наповнення прислівникової частини їхнього складеного головного члена.

Ключові слова: односкладні прислівникові речення, прислівникова частина складеного головного члена, значеннєві різновиди односкладних прислівникових речень, предикати зовнішнього стану, суб'єкт зовнішнього стану.

У традиційному українському мовознавстві проблему односкладного прислівникового речення частково порушували у зв'язку з дослідженням безособового речення, оскільки серед засобів вираження основної частини його складеного головного члена виділяли також і прислівник [2, с. 98; 10, с. 17; 12, с. 100]. У новітніх працях цей тип односкладного речення постає на тлі відприслівникових дериватів-предикатів стану, що є основним частиномовним різновидом предикатів стану [4, с. 98; 9, с. 18]. Використовуючи здобутки українських лінгвістів, що вивчали односкладні речення, ставимо за мету окремішньо проаналізувати клас односкладних прислівникових речень в українській мові. Найважливішими завданнями нашого дослідження є: 1) з'ясування обсягу поняття «односкладні прислівникові речення»; 2) виділення й характеристика односкладних прислівникових речень із семантикою внутрішнього стану істоти та зовнішнього стану; 3) значеннєве розмежування односкладних прислівникових речень, породжених відприслівниковими дериватами-предикатами зовнішнього стану.

Аналіз праць, присвячених односкладному прислівниковому реченню, засвідчує неоднотайність поглядів на сутність цього типу речень. Традиційно їх називали безособовими [2, с. 98; 10, с. 17] або безособовими прислівниковими реченнями [12, с. 100]. Вони відомі і як речення зі словами категорії стану чи з безособово предикативними словами [15, с. 30; 7, с. 267 – 299; 11, с. 116 – 117]. Їх пропонували називати одноядерними реченнями з предикативними прислівниками і предикативами, оскільки, на думку авторів, є певна відмінність між поняттями «предикативні прислівники» і «предикативи» (предикативні прислівники стосуються тільки прислівників, а предикативи – поняття ширше; вони вичленовуються і серед прислівників – *можна, треба*, і серед іменників – *час, пора, гріх*, і серед дієслів – дієприкметникові предикативи на *-но, -то*) [14, с. 200].

Односкладні прислівникові речення в українському мовознавстві вперше виокремив І.Р. Вихованець, визначивши їх як «конструкції зі складеним головним членом, вираженим предикативними прислівниками (словами категорії стану) у поєднанні з дієсловами-зв'язками» і проілюстрував реченнями: *І так весело було* (П. Тичина); *Нічого Миколі про те не відомо* (О. Гончар); *Було нам тоді не до сміху* (Л. Костенко) [3, с. 100]. На його думку, слова категорії стану прислівникового походження мають дієслівні форми часу та способу, тому й виступають у позиції співвідносного з присудком головного члена односкладних речень або в позиції присудка двоскладних речень. Форми часу і способу виражені в них аналітично, за допомогою аналітичної синтаксичної морфемі-зв'язки *бути* або аналітичних синтаксичних напівморфем *ставати, робитися* та ін. І.Р. Вихованець виділив невелику групу (близько ста одиниць) предикатів відприслівникового походження на позначення стану, які вживаються в позиції співвідносного з присудком головного члена односкладних речень. Це такі слова, як *безлюдно, близько, боляче, весело, важко, видно, відомо, відрадно, вітряно, грішно, жарко, затишно, кривдно, легко, людно, лядно, морозно, мрячно, помітно, радісно, смішно, сніжно, соромно, спекотно, сумно, тепло, тяжко, хмарно, чутно* та ін. [4, с. 98]. Виконуючи роль складеного головного члена односкладного речення, предикативні прислівники мають ознаки, що споріднюють їх із власне-дієсловами, зокрема здатність керувати відмінковими формами іменників. Виражаючи семантику стану, предикативні прислівники бувають одновалентними і двовалентними. Одновалентні відкривають тільки суб'єктну позицію: *Сумно було Дмитрикові...* (М. Коцюбинський); *Чогось мені ... так погано* (Панас Мирний); *Як у вас світло та чисто* (І. Нечуй-Левицький). Двовалентні одиниці, крім позиції суб'єкта стану, відкривають позицію об'єкта стану, напр.: *Лаврінові стало жаль молодій жінки* (І. Нечуй-Левицький); *Жалко їй своєї дитини* (Панас Мирний). *Шкода мені стало його* (Панас Мирний). Функцію об'єкта стану виконує переважно давальний відмінок, а функцію об'єкта стану – знахідний відмінок іменників. Серед аналітичних прислівникових предикатів стану І.Р. Вихованець пропонує виділити предикати, що виражають: а) фізичний стан людини: *м'ясно, холодно, боляче, тепло*; б) емоційний стан, психічні переживання людини: *весело, радісно, спокійно, тривожно, сумно, смішно*; в) стан навколишнього середовища: *морозно, душно, жарко, спекотно, тепло, тихо* [3, с. 254; 4, с. 101].

Класифікацію відприслівникових дериватів-предикатів стану запропоновану І.Р. Вихованцем, розширила та більше конкретизувала Н.В. Кавера. Вона поділила всі відприслівникові предикати стану на два значеннєві підкласи – предикати внутрішнього стану істоти та предикати зовнішнього стану. Предикати зі значенням внутрішнього стану істоти об'єднують три групи: 1) предикати фізичного, фізіологічного стану істоти; 2) предикати емоційно-психічного стану людини; 3) предикати інтелектуального стану людини. Предикати зі значенням зовнішнього стану охоплюють шість груп: 1) предикати, що характеризують стан довкілля; 2) темпоральні предикати стану; 3) дистантно-локативні предикати стану; 4) предикати зі значенням способу розташування суб'єктів; 5) предикати із семантикою зорового чи слухового сприймання; 6) оцінні предикати стану [9, с. 22].

Спираючись на запропоновані значеннєві групи відприслівникових дериватів-предикатів зовнішнього стану, проаналізуємо сформовані на їхній основі односкладні прислівникові речення, прислівникове наповнення основної частини складеного головного члена цих речень.

Основний значеннєвий різновид односкладних прислівникових речень із семантикою зовнішнього стану утворюють речення, що характеризують стан довкілля. Їх вирізняє велика різноманітність значень базових відприслівникових дериватів-предикатів, з якими співвідноситься основна частина складеного головного члена цих речень. Найуживанішими є предикати *холодно, прохолодно, зимно, тепло, спекотно, душно, зоряно, ясно, світло, темно, півтемно, свіжо, мокро, вогко, сухо, похмуро, хмарно, вітряно, мрячно, затишно, сонячно, тихо, глухо, спокійно, гомінко, гамірно, зелено, синьо, біло, чорно, червоно, порожньо, безлюдно, людно, просторо, вільно* та ін., напр.: *Але ходім до хати. Холодно* (У. Самчук); *Ти не лякайся, що змерзнеи, лебедонько: Тепло – ні вітру, ні хмар* (М. Старицький); *Як не бачу тебе, То довкола і зимно, і темно* (І. Франко); *У лісі так темно, так тихо* (Є. Гребінка); *Тут ясно і сильно пахне воском* (У. Самчук); *Рано холоднувало, дуже свіжо, дуже тихо* (У. Самчук); *Було в той день похмуро* (В. Шевчук); *Зате скрізь тут затишно* (У. Самчук); *На хуторі стало тихіше* (У. Самчук); *А гарно, а гоже, а зелено* (У. Самчук); *Куди не кинь – порожньо* (У. Самчук); *Довкола сіро, буро, непривітно, безлюдно* (У. Самчук).

Щодо наявності суб'єкта стану в таких односкладних прислівникових реченнях зі складеним головним членом, основна частина якого виражена предикативним прислівником, що характеризує стан довкілля, у сучасному мовознавстві немає єдиної думки. Автори «Русской грамматики» вважають, що ці речення будуються за допомогою слів і словосполучень, які називають безсуб'єктний зовнішній стан [13, с. 378]. Таку думку підтримують і інші дослідники, вважаючи, що речення про навоколишнє середовище створюються за допомогою предикативних прислівників, у яких неможливий суб'єктний стан. Тому вони мають лише один семантичний компонент – предикат, із формально-граматичного боку – головний член. Такі речення належать до одноядерно-однокомпонентних [14, с. 204]. Ми поділяємо думку І.Р. Вихованця, що предикат, який передає стан довкілля, завжди передбачає хоч би один аргумент, щодо якого щось стверджують або заперечують, тому він не може бути нульмісним, а хоч би одномісним [5, с. 51]. Н.В. Кавера також трактує предикати із семантикою стану довкілля як одномісні, «тобто такі, що пов'язані з суб'єктом відповідної станової семантики, але які виступають граматичними центрами формально-граматичних однокомпонентних речень» [9, с. 44].

Цей значеннєвий різновид односкладних прислівникових речень є закритим щодо поповнення основної прислівникової частини його складеного головного члена.

Другий значеннєвий різновид односкладних прислівникових речень із семантикою зовнішнього стану формують речення, що передають темпоральні характеристики. Вони, як і попередні, також відзначаються різноманітністю семантики. Основну частину складеного головного члена цих речень виражають прислівники *весняно, літньо, нерано, рано, позаторік, надвечір, колись, недавно, давно, завжди, назавжди, вічно, запізно, пізно, невчасно* та ін., напр.: *Весняно і тихо* (У. Самчук); *Було так людно, літньо, сутінково ...* (І. Жиленко); *Не рано було уже* (В. Забіла); *Це зовсім заспокоїло його – це рано* (В. Підмогильний); *Так було позаторік* (І. Франко); *Так не було колись* (І. Франко); *Але найгірше було недавно* (У. Самчук); *Тоді буде запізно* (І. Франко); *Було уже пізно* (Панас Мирний).

Цей значеннєвий різновид речень, як і попередній, також є закритим для поповнення основної частини його складеного головного члена новими прислівниками.

В окремих значеннєвих різновидах односкладних прислівникових речень зовнішнього стану виокремлені речення, що мають дистантно-локативне значення. Основну частину їхнього головного члена виражають прислівники просторової семантики *недалеко, далеко, близько, не близько, поруч, мілко, широко, високо* та ін., напр.: *Мені ще недалеко* (І. Франко); *Хіба недалеко од шляху? – Недалеко. Зараз біля станції* (Панас Мирний); *Йому ще далеко* (Л. Костенко); *Сюди ближче, хоч і гора буде та й ще добра* (Панас Мирний); *Та ще підтопчеш ноги, – одказували другі, догадуючись: не близько, мов!* (Панас Мирний); *Тут було ще мілко, і вони кинулись навперемінки бігти далі в море* (О. Гончар); *Широко було навкруги* (Панас Мирний).

Цей значеннєвий різновид речень також закритий для поповнення основної частини його складеного головного члена новими прислівниками.

Односкладні прислівникові речення, що виражають темпоральну й дистантно-локативну семантику мають один валентно зумовлений суб'єктний компонент. У деяких із них він не дістає формально-граматичної експлікації. По-іншому кваліфікує предикати таких односкладних прислівникових речень Н.М. Арват, вважаючи їх авалентними, тобто такими, які не відкривають облігаторних іменних позицій, а лише приймають детермінанти квалітативного, суб'єктного і темпорального значень. На думку дослідниці, семантична структура мінімальних речень однокомпонентна, її представляє предикат безсуб'єктного темпорального стану. В інших наявна суб'єктна синтаксема, яка реалізується за допомогою форми іменника чи займенника в давальному відмінку [1, с. 102].

Четвертий значеннєвий різновид односкладних прислівникових речень із семантикою зовнішнього стану утворюють речення, що визначають спосіб розташування суб'єктів. Функцію основної частини складеного головного

члена цих речень виконують прислівники *порізно, разом, укупі* та ін., напр.: *Як нам порізно бути віднині?* (Л. Голота); *Як нам бути разом?* (У. Самчук).

До п'ятого значеннєвого різновиду односкладних прислівникових речень зовнішнього стану належать речення, що передають семантику зорового чи слухового сприймання. У ролі основної частини їхнього складеного головного члена вживається небагато прислівників, зокрема *видно, ясно, світло, півтемно* та ін., напр.: *В лагіднім полусвіті було видно* (І. Франко); *У хаті ясно, і тепло, і затишно* (У. Самчук); *Ясно, хоч голки збирай* (М. Старицький); *Було світло і тепло* (У. Самчук); *У церкві тихо і півтемно* (У. Самчук).

Найбільш багатогранним за своєю семантикою є шостий різновид односкладних прислівникових речень з оцінним значенням, яке може стосуватися суб'єкта, зокрема його зовнішності, вчинків, намірів, а також події, ситуації, обставини та докільля. Такі речення розпадаються на три групи. Перша група речень виражає загальну оцінку вчинків, намірів суб'єкта чи оцінку його зовні. Основну частину їхнього складеного головного члена традиційно експлікують прислівники *гарно, зумисне, заодно, жартома, серйозно, нівроку* та ін., напр.: *Може буде мені гарно, коли брови козацькїй колись мої будуть* (М. Петрененко); *Йому і в цьому гарно* (У. Самчук); *Чи то зумисне, чи то так виходило* (І. Багрянний). Іноді роль основної частини виконують прислівникові жаргонізми на зразок *пофїт, понтово* та ін., напр.: *Моїм онукам вже буде пофїт, що у мене померла прабаба... А внукам моїх онуків і подавно* (Л. Дереш).

До другої групи належать речення, що оцінюють певні ситуації, обставини. Основна частина складеного головного члена таких речень виражена здебільшого за допомогою прислівників *чудово, добре, радісно, дотепно, сумно, трудно, по-твоєму, по-старому, дорогувато, дешево, прибутково, збитково* та ін., напр.: *Можна надїятись численної участі, - мовив о. Семенович. - Чудово! Чудово!* (І. Франко); *Добре. Дуже добре, - промовив професор* (В. Підмогильний); *Так буде краще* (У. Самчук); *У місті дуже багато крику та галасу, а в селі найкраще – і тихо і вільно...* (Панас Мирний); *Дуже сумно, коли ви сього надїстесь* (І. Франко); *Трудно буде. Ще стодолі повні соломи, не пообмолочували* (І. Франко); *Не буде по-твоєму!* (І. Франко); *І все буде по-старому* (І. Багрянний); *Дорогувато, Ганнусю...* (І. Багрянний). Останнім часом у позицію основної частини можуть потрапляти прислівники-жаргонізми: *круто, класно, прикольно, галїмо* та оказіоналізми на зразок: *мандариново, апельсиново* та ін., напр.: *Та-а, круто. Як казали древні, «бест оф кайф», тобто «амор патріс ортодокс»* (Л. Дереш); *Загалом класно було, Вовїку, що казати* (Ю. Покальчук); *Ще сторїнок за десять я додавала: ... але прикольно* («Книжник-review», 2002, № 10); *Зрозумїй тільки одне, секти стають популярними тільки тоді, коли людям галїмо і вони радо йдуть, бо тільки там нїбито є порятунок* (А. Дністровий); *Від її тепла ми розтанемо і калюжами добиратимемося до дорослого життя, нам буде важко, а також мандариново чи апельсиново* (О. Ясюк).

Третя група об'єднує речення, що оцінюють докільля. Основна частина їхнього складеного головного члена заповнена такими традиційними прислівниками, як *сумно, журно, чудово, весело, привітно затишно, пусто, бідно, чисто, безпечно* та ін., і зрідка – оказіональними прислівниками, пор., *журавлино, горобино, заплиюжено*, та ін.: *Сумно тут, як в темній труні* (О. Олесь); *Як журно в небесних житлах* (М. Вороний); *Було там чудово, гарно, весело, привітно* (І. Франко); *Зате скрізь тут затишно, та притульно, та м'якенько* (У. Самчук); *А в тім гнізді пусто, холодно* (І. Франко); *Мені додому досить далеко, а тепер у нас по вулицях не дуже безпечно* (І. Франко); *Ну що з того, зустрінемось чи ні, Чи вже навїки – в небї – журавлино* (Т. Яковенко). *Кабінетик захаращено шафами з теками, меблями, мабуть з інших кімнат. Незатишно-заплиюжено тут, казенно* (М. Меднікова).

Односкладні прислівникові речення з оцінною семантикою також ґрунтуються на одновалентних предикатах. У деяких реченнях ці предикати пов'язані з суб'єктом всеохопного стану. До складу таких речень входять вторинні синтаксєми-поширювачі: *Тут сьогодні тепло і затишно* (У. Самчук); *Там було темно і безлюдно* (У. Самчук). В інших реченнях суб'єктну позицію заповнює форма іменника чи займенника в давальному відмінку: *...ну, як менї, чи гарно у чадрї?* (Л. Костенко).

Отже, односкладне прислівникове речення – це речення зі складеним головним членом, утвореним із дієслівної зв'язки і основної частини, вираженої прислівником зі значенням внутрішнього та зовнішнього стану або утвореним від нього компаративом чи суперлативом.

Залежно від семантики базових відприслівникових дериватів-предикатів стану, односкладні прислівникові речення поділяються на два підкласи: речення із семантикою внутрішнього стану та речення із семантикою зовнішнього стану.

Односкладні прислівникові речення зі семантикою зовнішнього стану охоплюють шість значеннєвих різновидів: речення, що характеризують стан докільля, речення, що визначають темпоральні характеристики, речення з дистантно-локативною семантикою, речення зі значенням способу розташування суб'єктів, речення, що виражають слухове чи зорове сприймання, речення з оцінною семантикою стану. Для останнього різновиду цих речень характерне широке проникнення у сферу основної частини їхнього складеного головного члена прислівників-жаргонізмів та оказіоналізмів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арват Н.Н. Семантическая структура простого предложения в современном русском языке / Н.Н. Арват. – К.: Выща школа, 1984. – 159 с.
2. Белошапкова В.А. Современный русский язык: Синтаксис / В.А. Белошапкова. – М.: Высш. шк., 1997. – 340 с.
3. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник / І.Р. Вихованець. – К.: Либїдь, 1993. – 368 с.
4. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1992. – 222 с.
5. Вихованець І.Р. Семантико-синтаксична структура речення / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, В.М. Русанівський. – К.: Наукова думка, 1983. – 220 с.
6. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1988. – 256 с.
7. Галкіна-Федорук Е.М. Безличные предложения в современном русском языке / Е.М. Галкіна-Федорук. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1958. – 332 с.
8. Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення (Просте речення: еквіваленти речення) / П.С. Дудик. – К.: Наук. думка, 1973. – 283 с.

9. Кавера Н.В. Семантична типологія предикативів стану: дис. ...канд. філол. наук : 10.02.01 / Кавера Наталія Вікторівна. – К.: 2007. – 201 с.
10. Кадомцева Л.О. Українська мова: Синтаксис простого речення / Л.О. Кадомцева. – К.: Вища школа, 1985. – 127 с.
11. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української мови / М.У. Каранська. – К.: Либідь, 1995. – 312 с.
12. Курс сучасної української літературної мови / За ред. Л.А. Булаховського. – К.: Рад. школа, 1951. – Т. II. Синтаксис. – 408 с.
13. Русская грамматика. – М.: Наука, 1980. – Т. 2. Синтаксис. – 709 с.
14. Слинко І.І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання / І.І. Слинко, Н.В. Гуиванюк, М.Ф. Кобилянська. – К.: Вища школа, 1994. – 669 с.
15. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / За заг. ред. акад. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1972. – 515 с.

The article characterizes one-component adverbial sentences as a separate type of sentences due to morphological expression of its main part, is proved the isolation of main functional varieties of adverbial sentences with semantic outer voice in Ukrainian language, is explained the semantic filling of adverbial part of their compound main part.

Key words: one-component adverbial sentences, adverbs with semantic of outer voice, functional varieties of one-component adverbial sentences, predicates of outer voice, subject of outer voice.

І. Я. Завальнюк

ОБНОВЛЕНА СТИЛІСТИЧНА КОНОТАТИВНІСТЬ СКЛАДНОСУРЯДНИХ РЕЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ МОВЛЕННІ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

У статті проаналізовано стилістичні риси складносурядних речень, виявлені на матеріалі українського газетного мовлення початку ХХІ ст. З'ясовано причини оновлення створюваної ними стилістичної конотативності, проаналізовано усталені й нові сполучники, а також допоміжні лексичні та граматико-стилістичні засоби.

Ключові слова: складносурядне речення, предикативні частини, єднальні, протиставні, зіставні, розділові, градаційні та приєднувальні семантико-синтаксичні відношення, сурядні сполучники, оновлена стилістична конотативність.

Складносурядні речення як об'єкт дослідження поставали в різних аспектах: формально-синтаксичної будови й структурно-семантичної типології [6; 2 та ін.], семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами в їхньому складі [13; 5], стилістичної та комунікативної природи складносурядного речення [1; 14; 12]. Водночас питання функціонально-семантичної організації й комунікативного оформлення складносурядних речень у різних стилях мови досліджено недостатньо: більш вичерпно їх проаналізовано в науковому стилі української мови [9; 7; 11; 3]; коротку характеристику складних речень, уживаних у періодичній пресі певного періоду й інформаційних текстах, подано в працях М.А. Жовтобрюха та М.С.Ковальчука [8; 10]. Досліджень стилістики складносурядного речення в сучасному газетно-публіцистичному стилі поки що немає, що й надає нашій науковій розвідці *актуальності*.

Метою пропонованої статті є аналіз функціонально-стилістичних і структурно-семантичних особливостей складносурядних речень, уживаних в українському газетному мовленні початку ХХІ ст. Її *завдання*: 1) виокремити основні функціонально-семантичні різновиди складносурядних речень; 2) виявити міжстильову взаємодію сурядних сполучних засобів, нові тенденції в їхньому функціонуванні; 3) простежити специфіку створення стилістичних конотацій предикативними частинами складносурядного речення разом зі сполучниками та іншими лексико-семантичними й структурними елементами досліджуваних синтаксичних одиниць у мовленні української преси початку ХХІ ст.

Об'єктом дослідження є типові різновиди складносурядних речень, дібрані з українського газетного мовлення означеного періоду.

Предмет аналізу становлять нові тенденції функціонування згаданих речень, їхня семантична й функціонально-стильова диференціація та актуалізовані засоби поєднання предикативних частин.

Матеріалом для дослідження обрано близько 200 складносурядних речень, дібраних з українських газетних текстів початку ХХІ ст.

Засоби для вираження багатоманітності об'єктивних відношень, що відображаються в людській свідомості, не завжди дають змогу точно визначити характер взаємозалежності явищ позамовної дійсності, – вважає А.П. Коваль, – тому кожен із стилів мови спеціально добирає і комбінує синтаксичні конструкції, тобто створює власний запас виражальних засобів [9, 163]. Газетно-публіцистичний стиль добирає їх, спираючись на специфічну реалізацію функції впливу, зорієнтовану на посилення його емоційного стрижня, висловлення авторського ставлення до повідомлюваного й отримання схожої зворотної реакції щодо поданої інформації. Створювати в контексті різнобічні стилістичні відтінки нерідко допомагає й складносурядне речення. Саме складні речення, на думку В.С. Ващенко становлять „органічну ланку в цілій системі тонких стилістичних засобів“ [1, 116] і навіть стилістично розмежовуються, зокрема складносурядні речення „відзначаються стилістичною легкістю, образністю та художньою енергійністю“ [1, 117].

Цей тип синтаксичних одиниць в українському газетному мовленні початку ХХІ ст. помітно активізується й пронизує не лише художньо-публіцистичні, а й інформаційні жанри, донедавна обмежені на складносурядні речення в цілому і водноманітнені щодо способу оформлення зв'язку між предикативними частинами [10, 150 – 151]. Така активність у використанні згаданих синтаксичних побудов, на нашу думку, спричинена загальною тенденцією до посиленої експресивізації сучасного українського газетного мовлення, у якому складносурядні речення „комфортно приживаються“ через їхню здатність різнобічно передавати „складні явища, тематично поєднані, зближені загальним описом“, поширювати, розгортати, увиразнювати ці описи [1, 117]. У публіцистичному стилі, зокрема в газетному мовленні, елементи опису як типу мовлення втискаються у всі жанрові різновиди, бо навіть констатацію подій в інформативних жанрах – дописях, повідомленнях, оглядах тощо – сучасні журналісти подають крізь призму описових характеристик, використовуючи цілу гаму модальних, подекуди метафоричних чи метонімічних значень, яку нерідко виражають саме складносурядні речення. Пор.: (нарис) *Годинна прогулянка Десною – і ти вже не метушливий і знервований міський житель, а ладен любити весь світ і бути щасливим без причини...* (Голос України, 27.05.2008, с.2); (допис) *Його голос*